

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Informacja
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
na temat zapewnienia osobom
niepełnosprawnym prawa do edukacji
w systemie szkolnictwa wyższego

– materiał opracowany na posiedzenie
Zespołu do spraw wykonywania
postanowień ratyfikowanej przez Polskę
Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych

Warszawa, luty 2015 r.

1. Podstawowe zasady wynikające z ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

Art. 13 ust. 1 pkt 9) ustawy wskazuje, że jednym z podstawowych zadań uczelni jest **stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w:**

- a) procesie kształcenia,**
- b) badaniach naukowych.**

Zadanie to nakłada na uczelnie obowiązek m.in. uwzględnienia w przepisach wewnątrzuczelnianych zapisów zmierzających do zapewnienia osobom niepełnosprawnym odpowiednich warunków kształcenia, np. w zakresie infrastruktury dydaktycznej, organizacji toku studiów itp.

Regulamin studiów każdej uczelni określający organizację i tok studiów oraz związane z nimi prawa i obowiązki studenta, stanowi – zgodnie z wytycznymi rozporządzenia Ministra nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014r. w *sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach* (Dz. U. poz. 1302) – **o sposobie dostosowania organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego do szczególnych potrzeb studentów będących osobami niepełnosprawnymi, w tym dostosowania warunków odbywania studiów do rodzaju niepełnosprawności.**

W związku z tym, z budżetu państwa uczelnia publiczna otrzymuje **dotacje na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia.** Także uczelnia niepubliczna otrzymuje dotację na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia.

Należy także wskazać, że **warunki i tryb rekrutacji w przypadku egzaminów wstępnych na studia powinny uwzględniać szczególne potrzeby kandydatów na studia, będących osobami niepełnosprawnymi** [Uczelnia może przeprowadzić dodatkowe egzaminy wstępne tylko w przypadku konieczności sprawdzenia uzdolnień artystycznych, sprawności fizycznej lub szczególnych predyspozycji do podejmowania studiów na danym kierunku niesprawdzanych w trybie egzaminu maturalnego, lub gdy osoba ubiegająca się o przyjęcie na studia posiada świadectwo dojrzałości uzyskane za granicą. Egzaminy te nie mogą dotyczyć przedmiotów objętych egzaminem maturalnym.]

Student może ubiegać się o pomoc materialną w formie stypendium specjalnego **dla osób niepełnosprawnych.** Stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych może otrzymywać student z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu. Także doktorant może otrzymać pomoc materialną w formie stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych.

2. Studenci i doktoranci będący osobami niepełnosprawnymi – podstawowe dane statystyczne GUS.

TABL. 3.1. STUDENCI NIEPEŁNOSPRAWNI WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW STUDIÓW (łącznie z cudzoziemcami)

Stan na 30 XI 2013 r.

DISABLED STUDENTS BY GROUP OF FIELDS OF EDUCATION

As of 30 XI 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION o – ogółem total s – studia stacjonarne full-time programmes n – studia niestacjonarne part-time programmes		Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Wykazy- wani tylko jeden raz Presented only once	Niesłyszą- cy i słabo- słyszący Deaf and hearing impaired	Niewidomi i słabo- widzący Blind and sight impaired	Z dysfunkcją narządów ruchu With motor organs impairment		Inne rodzaje niepełno- sprawności Other types of disability
							chodzący able to walk	niecho- dzący unable to walk	
OGÓŁEM	o	28 940	17 298	27 695	1 994	2 638	8 475	624	15 209
TOTAL	s	16 755	9 601	15 949	1 246	1 564	4 705	340	8 900
	n	12 185	7 697	11 746	748	1 074	3 770	284	6 309
Grupa – Kształcenie	o	3 729	3 084	X	295	386	1 130	67	1 851
Group – Education									
Grupa – Nauki humanistyczne i sztuka	o	2 840	1 797	X	191	327	780	95	1 447
Group – Humanities and art									
Grupa – Nauki społeczne, gospodarka i prawo	o	10 983	6 894	X	683	982	3 324	316	5 678
Group – Social, economy and law									
Grupa – Nauka	o	2 926	1 039	X	243	242	804	75	1 562
Group – Science									
Grupa – Zdrowie i opieka społeczna	o	2 424	1 848	X	160	260	731	15	1 258
Group – Health and social welfare									
Grupa – Technika, przemysł, budownictwo	o	3 777	1 404	X	253	265	1 098	26	2 135
Group – Technology, industry, construction									
Grupa – Rolnictwo	o	314	175	X	23	23	72	–	196
Group – Agriculture									
Grupa – Usługi	o	1 947	1 057	X	146	153	536	30	1 082
Group – Services									

TABL. 3.2. ABSOLWENCI NIEPEŁNOSPRAWNI WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW STUDIÓW

(łącznie z cudzoziemcami)

Rok akademicki 2012/2013

DISABLED GRADUATES BY GROUP OF FIELDS OF EDUCATION (including foreigners)

Academic year 2012/2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION o – ogółem total s – studia stacjonarne full-time programmes n – studia niestacjonarne part-time programmes		Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Niesłyszący i słabo- słyszący Deaf and hearing impaired	Niewidomi i słabo- widzący Blind and sight impaired	Z dysfunkcją narządów ruchu With motor organs impairment		Inne rodzaje niepełno- sprawności Other types of disability
						chodzący able to walk	niecho- dzący unable to walk	
OGÓŁEM	o	8 199	5 566	510	772	2 464	151	4 302
TOTAL	s	3 958	2 499	284	390	1 094	77	2 113
	n	4 241	3 067	226	382	1 370	74	2 189
Grupa – Kształcenie	o	1 684	1 429	118	185	507	32	842
Group – Education								
Grupa – Nauki humanistyczne i sztuka	o	646	420	39	73	186	21	327
Group – Humanities and art								
Grupa – Nauki społeczne, gospodarka i prawo	o	3 349	2 289	173	289	1 078	72	1 737
Group – Social, economy and law								
Grupa – Nauka	o	587	248	37	44	177	11	318
Group – Science								
Grupa – Zdrowie i opieka społeczna	o	705	589	54	77	187	4	383
Group – Health and social welfare								
Grupa – Technika, przemysł, budownictwo	o	688	270	42	64	182	6	394
Group – Technology, industry, construction								
Grupa – Rolnictwo	o	90	48	15	3	19	–	53
Group – Agriculture								
Grupa – Usługi	o	450	273	32	37	128	5	248
Group – Services								

3. Kształcenie nauczycieli i przygotowanie kadry nauczycielskiej do pracy z uczniem niepełnosprawnym w szkołach ogólnodostępnych.

Kształcenie zmierzające do zdobycia kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela w Polsce, odbywa się zgodnie z przepisami:

- ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) oraz
- *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U. Nr 25, poz. 131), które podpisane zostało w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej (stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 9c *Prawa o szkolnictwie wyższym*).

Kształcenie nauczycieli mogą prowadzić zarówno uczelnie publiczne, jak i uczelnie niepubliczne, w ramach studiów wyższych (stacjonarnych¹, niestacjonarnych²): studiów pierwszego stopnia³, drugiego stopnia⁴ oraz jednolitych studiów magisterskich⁵ oraz na studiach podyplomowych⁶.

Kształcenie na studiach **pierwszego stopnia** obejmuje wyłącznie przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolach i szkołach podstawowych (tzw. edukacja przedszkolna i I etap edukacyjny: klasy I-III szkoły podstawowej oraz II etap edukacyjny: klasy IV-VI szkoły podstawowej), a na studiach drugiego stopnia – do pracy we wszystkich typach szkół i rodzajach placówek (czyli także III etap edukacyjny realizowany w gimnazjum oraz IV etap edukacyjny realizowany w szkole ponadgimnazjalnej).

Istotne dla kształcenia nauczycieli jest jednoczesne realizowanie w toku studiów na danym kierunku, poza kształceniem merytorycznym (kierunkowym), także standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

¹ Studia stacjonarne - forma studiów wyższych, w której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów.

² Studia niestacjonarne - forma studiów wyższych, inna niż studia stacjonarne, wskazana przez senat uczelni. Studia niestacjonarne mogą trwać jeden lub dwa semestry dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

³ Absolwenci studiów pierwszego stopnia uzyskują tytuł zawodowy licencjat, inżynier (lub równoważny), przy czym studia licencjackie trwają co najmniej sześć semestrów, a studia inżynierskie co najmniej siedem semestrów.

⁴ Studia drugiego stopnia są przeznaczone dla osób legitymujących się co najmniej tytułem zawodowym licencjat, inżynier (lub równoważnym), trwają od trzech do pięciu semestrów i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera (lub równoważnego) Przy czym przepisy prawa powszechnie obowiązującego stanowią, że w gestii uczelni należy ustalenie zasad rekrutacji, w tym określenie kierunku/kierunków studiów, których absolwenci mogą ubiegać się o przyjęcie na studia drugiego stopnia na danym kierunku.

⁵ Jednolite studia magisterskie trwają od dziewięciu do dwunastu semestrów. Zgodnie z rozporządzeniem *Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia* (Dz. U. poz. 1370), kierunki studiów: lekarski, lekarsko-dentystyczny, farmacja, weterynaria, analityka medyczna, prawo i prawo kanoniczne są prowadzone jako jednolite studia magisterskie. Natomiast kierunki studiów związane z kształceniem w zakresie: psychologii, teologii, aktorstwa, konserwacji i restauracji dzieł sztuki, realizacji obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografii, reżyserii, scenografii, grafiki, malarstwa oraz rzeźby - mogą być prowadzone jako jednolite studia magisterskie.

⁶ Na studiach podyplomowych, mogą się kształcić wyłącznie absolwenci posiadający co najmniej ukończone studia pierwszego stopnia. Uczestnik studiów podyplomowych to słuchacz.

Uczelnie prowadzące kształcenie na danym kierunku studiów, z myślą o przygotowaniu jego absolwentów do wykonywania zawodu nauczyciela, na podstawie wytycznych zawartych w standardzie, tak opracowują program kształcenia, by w toku kształcenia, obok programu właściwego dla danego kierunku studiów, realizowany był program zgodny ze standardem kształcenia nauczycieli.

Uzyskanie kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela jest możliwe także w trybie studiów podyplomowych.

Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela opisane zostało za pomocą **pięciu modułów** (odnoszące się do zakresu kształcenia, godzin przeznaczonych na jego realizację oraz punktów ECTS⁷). **W kształceniu nauczycieli i przygotowaniu kadry nauczycielskiej do pracy z uczniem niepełnosprawnym szczególne znaczenie ma realizacja Modułu 5, który zakłada przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej**, niemniej jednak nie pomija się tego zagadnienia w trakcie kształcenia w zakresie innych modułów. Ponadto w kształceniu właściwym dla np. Modułu 2 są obecne elementy pedagogiki specjalnej, a Modułu 3 z elementy dydaktyki specjalnej.

Moduł 2 służy przygotowaniu w zakresie psychologiczno-pedagogicznym i obejmuje oprócz opanowania podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii i pedagogiki (z elementami pedagogiki specjalnej), także szczegółowe przygotowanie w zakresie psychologii i pedagogiki do pracy z uczniami na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych. Zgodnie z treścią standardu, absolwenci powinni mieć świadomość konieczności prowadzenia zindywidualizowanych działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) w stosunku do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto w ramach ogólnego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, z elementami pedagogiki specjalnej, przyszli nauczyciele uczą się „poznawania uczniów”, docierania **do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną oraz jej konsekwencjami psychologicznymi**, a także poznają międzynarodowe i krajowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób z niepełnosprawnością. Wiedza ta, w połączeniu z pasją zawodową, niejednokrotnie przyczynia się do rozpoznania typowych objawów u dziecka, które zostało dotknięte jakąkolwiek formą niepełnosprawności.

Moduł 5 stanowi *de facto* odrębny blok kształcenia, w całości dedykowany kształceniu nauczycieli w zakresie pedagogiki specjalnej. W trakcie realizacji modułu osoba przygotowująca się do wykonywania zawodu nauczyciela wybiera jedną z następujących specjalności:

⁷ ECTS - punkty zdefiniowane w europejskim systemie akumulacji i transferu punktów zaliczeniowych jako miara średniego nakładu pracy osoby uczącej się, niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia (art. 2 ust. 1 pkt 18d ww. ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym).

1) edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną – w ramach której zapoznaje się z następującymi zagadnieniami:

Specyfika kształcenia uczniów z zaburzeniami sfery intelektualnej. Nauczanie uczniów z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności intelektualnej. Kształtowanie pojęć, umiejętności klasyfikacji oraz rozumienia zjawisk. Wykorzystanie różnych metod i form pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną – metody aktywizujące oparte na praktycznych działaniach, np.: burza mózgów, „żywy teatr”, giełda pomysłów, drama, gry dydaktyczne, metoda dobrego startu, metoda ośrodków pracy, metoda projektu międzyprzedmiotowego, obserwacja, doświadczenie. Organizowanie przestrzeni klasy szkolnej. Projektowanie środowiska materialnego lekcji.

2) tyflopädagogika – w ramach której zapoznaje się z następującymi zagadnieniami: Specyfika kształcenia uczniów z dysfunkcją wzroku. Nauczanie uczniów ze zdolnością widzenia tekstów czarnodrukowych. Nauczanie uczniów korzystających z pisma Braille’a. Komunikacja językowa w nauczaniu dzieci słabowidzących i niewidomych. Organizowanie przestrzeni klasy szkolnej. Projektowanie środowiska materialnego lekcji. Organizacja optymalnego stanowiska pracy uczniów w zależności od rodzaju dysfunkcji wzroku. Dobór pomocy dydaktycznych i środków tyfłotechnicznych dla uczniów słabowidzących (powiększalniki, lupy) i niewidomych (maszyny do pisanie, modele, książki mówione). Wykorzystanie komputerów w edukacji uczniów słabowidzących i niewidomych. Stymulowanie aktywności poznawczej uczniów z dysfunkcją wzroku.

3) surdopedagogika – w ramach której zapoznaje się z następującymi zagadnieniami:

Specyfika kształcenia uczniów z dysfunkcją słuchu. Nauczanie uczniów słabosłyszących i niesłyszących. Nauczanie uczniów z zaburzeniami mowy wynikającymi z wad słuchu. Kształtowanie pojęć, umiejętności klasyfikacji oraz rozumienia zjawisk. Komunikacja językowa w nauczaniu uczniów słabosłyszących i niesłyszących: język migowy, mimika twarzy, środki niewerbalne i pantomimiczne. Stymulowanie rozwoju sprawności językowych. Tekst jako pełne wykorzystanie zasad językowego porozumiewania się. Organizowanie przestrzeni klasy szkolnej. Projektowanie środowiska materialnego lekcji. Dobór środków dydaktycznych, znaczenie pomocy wizualnych. Wykorzystanie komputerów w edukacji uczniów słabosłyszących i niesłyszących. Analizatory mowy, logopedyczne programy komputerowe, wzmacniacze elektroakustyczne. Stymulowanie aktywności poznawczej uczniów z dysfunkcją słuchu.

4) pedagogika lecznicza – w ramach której zapoznaje się z następującymi zagadnieniami:

Warunki i specyfika kształcenia dzieci i młodzieży w podmiotach leczniczych. Funkcje nauczyciela wychowawcy: terapeutyczno-rehabilitacyjna, wychowawcza, opiekuńcza i dydaktyczna. Nauczanie w ramach form terapii wychowawczej. Klasyfikacja form pracy ucznia w warunkach szpitalnych. Nauczyciel wychowawca jako organizator codziennego życia dziecka w podmiocie leczniczym i jako zastępcza rodziny dziecka chorego. Organizacja

grupy wychowawczej, przestrzeni i środowiska materialnego lekcji w podmiocie leczniczym. Warsztat pracy nauczyciela wychowawcy dzieci przewlekle chorych. Zespoły dziecięce jako czynnik obciążający lub odciążający. Organizowanie dzieciom chorym bodźców świata zewnętrznego. Organizacja pracy dydaktycznej z punktu widzenia poziomów wysiłkowych. Osobowość nauczyciela i jego stosunek do dziecka jako czynnik odciążający i obciążający. Terapia obciążeniowa (spoczynkowa). Terapia czynnościowa. Bajka terapeutyczna jako ważny element dydaktyki dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową. Zabawa w edukacji dzieci chorych. Nowoczesne technologie w edukacji uczniów przewlekle chorych i z niepełnosprawnością ruchową. Metody pracy z uczniami przewlekle i terminalnie chorymi oraz z niepełnosprawnością ruchową w szkole ogólnodostępnej. Kontekst etyczny w pracy nauczyciela wychowawcy dzieci chorych. Metody i techniki pracy grupowej. Metody i techniki wspierania rodziny dzieci chorych. Praca oparta na aktywizacji osób w podeszłym wieku w podmiotach leczniczych i terapeutycznych

5) resocjalizacja i socjoterapia – w ramach której zapoznaje się z następującymi zagadnieniami:

Rola kształcenia w procesie resocjalizacji i socjoterapii – poziom wykształcenia jako wyznacznik losów życiowych osób w resocjalizacji i socjoterapii. Formy kształcenia młodzieży z zaburzeniami zachowania w Polsce i za granicą. Specyfika systemu dydaktycznego w resocjalizacji i socjoterapii. Idea szkolnictwa alternatywnego oraz interwencje dydaktyczne w szkole ogólnodostępnej. Metody pracy z uczniami zagrożonymi niedostosowaniem i niedostosowanymi społecznie. Podstawowe modele nauczania – kognitywizm i behawioryzm. Nowe paradygmaty nauczania. Model aktywnej edukacji i socjoterapii. Dialog, uczenie się przez doświadczanie. Zasady nauczania resocjalizacyjnego i socjoterapii. Metodyka pracy nauczyciela – organizacja procesu nauczania, metody nauczania, ocenianie. Rola ucznia i nauczyciela.

Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne specjalne obejmuje opanowanie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii (elementy psychologii klinicznej i psychopatologii. podstawowe problemy pedagogiki specjalnej, postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością i niedostosowaniem społecznym, podstawowe regulacje prawne, subdyscypliny pedagogiki specjalnej, sytuacja rodziny dziecka z niepełnosprawnością, diagnostyka psychopedagogiczna, zasady i metody pracy opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej) oraz z zakresu pedagogiki specjalnej (edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, tyflopädagogika, surdopedagogika, pedagogika lecznicza związana z chorobami przewlekłymi, resocjalizacja i socjoterapia)

Dydaktyka specjalna obejmuje przygotowanie w zakresie dydaktyki (metodyki nauczania) specjalnej w stopniu elementarnym w odniesieniu do różnych rodzajów niepełnosprawności oraz niedostosowania społecznego, a w stopniu poszerzonym

w odniesieniu do wybranego rodzaju niepełnosprawności lub niedostosowania społecznego i etapu edukacyjnego lub etapów edukacyjnych.

Celem praktyki jest gromadzenie doświadczeń związanych z pracą opiekuńczo-wychowawczą, dydaktyczną i terapeutyczną z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością oraz niedostosowaniem społecznym oraz konfrontowanie nabywanej wiedzy psychologiczno-pedagogicznej z rzeczywistością pedagogiczną w działaniu praktycznym. Praktyka odbywa się, w zależności od wybranej specjalności, w przedszkolu, szkole lub oddziale specjalnym lub integracyjnym (pod kierunkiem pedagoga lub psychologa szkolnego, nauczyciela wychowawcy klasy, nauczyciela wychowawcy świetlicy szkolnej) albo w placówce opiekuńczej, wychowawczej lub terapeutycznej realizującej działania na rzecz dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością lub niedostosowanych społecznie.

Nie jest możliwe określenie liczby studentów, którzy realizują aktualnie kształcenie przygotowujące do pracy z uczniem niepełnosprawnym w szkołach ogólnodostępnych – dane takie nie są zbierane przez MNiSW. Realizacja poszczególnych modułów wynikających z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w *sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* określona jest samodzielnie przez uczelnie na poziomie programu kształcenia.

4. Dotacja z budżetu państwa na realizację zadań związanych ze stwarzaniem warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia osobom będącym osobami niepełnosprawnymi.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego począwszy **od 2007 r. przyznawało dotację** na zadania związane z kształceniem i rehabilitacją leczniczą studentów niepełnosprawnych. Dotacja ta była przyznawana na podstawie art. 94 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). MNiSW dotację określało **dla uczelni publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, uczelni prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe** finansowanych z budżetu państwa na podstawie odrębnych przepisów oraz dla uczelni wojskowych w zakresie kształcenia osób cywilnych – na podstawie liczby studentów będących osobami niepełnosprawnymi.

W 2012 r. w wyniku nowelizacji ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* nadano nowe brzmienie art. 94 ust 1 pkt 11 i począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. dotacja przyznawana jest na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. **Rozszerzono także katalog podmiotów otrzymujących tą dotację na uczelnie niepubliczne**, a ponadto przy podziale omawianej dotacji uwzględniana jest także liczba doktorantów (stacjonarnych i niestacjonarnych), będących osobami niepełnosprawnymi w uczelniach publicznych i niepublicznych.

Natomiast **w 2014 r.** w wyniku kolejnej nowelizacji ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* wprowadzono dodatkowy art. 106a regulujący kwestię pozostawania w uczelniach niepublicznych niewykorzystanych z końcem roku środków z dotacji z budżetu państwa. Przepis obowiązuje do 1 stycznia 2015 r. i zgodnie z jego brzmieniem w przypadku gdy niewykorzystane środki na koniec poprzedniego roku budżetowego przewyższają kwotę dotacji kalkulacyjnej na dofinansowanie danego zadania na dany rok budżetowy uczelnie niepubliczne będą zobowiązane do zwrotu do budżetu państwa różnicy pomiędzy niewydatkowanymi środkami a wysokością dotacji kalkulacyjnej.

Dotacja ta, na podstawie art. 94 ust. 3 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym*, jest udzielana z budżetu państwa z części, których dysponentami są: minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej i minister właściwy do spraw zdrowia.

Na potrzeby określenia ww. dotacji na 2014 r. udzielonej z części 38 „Szkolnictwo wyższe” uczelnie publiczne i niepubliczne nadzorowane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, uczelnie prowadzone przez kościoły i związki wyznaniowe finansowane z budżetu państwa na podstawie odrębnych przepisów oraz uczelnie wojskowe w zakresie kształcenia osób cywilnych wykazały, iż kształcą 27.595 studentów

oraz 778 doktorantów będących osobami niepełnosprawnymi, co łącznie stanowi liczbę 28.388 osób.

MNiSW nie gromadzi informacji o kategoriach wydatków i konkretnych kwotach poniesionych przez uczelnie na stwarzanie warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia osobom będącym osobami niepełnosprawnymi.

5. Wydatki funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów.

Fundusz pomocy materialnej dla studentów i doktorantów tworzony jest z dotacji, opłat za korzystanie z domów studenckich, opłat za korzystanie ze stołówek i bufetów studenckich oraz z innych przychodów. Fundusz przeznaczony jest między innymi na wypłaty stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych.

Poniższa tabela przedstawia wydatki funduszu na stypendia specjalne dla studentów.

	2010	2011	2012	2013
liczba studentów otrzymujących stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych	28 280	27 317	26 611	25 294
% ogółu studentów	1,5%	1,5%	1,6%	1,6%
średnia wysokość stypendium	339,5 zł	240,3 zł	267,7 zł	297,6 zł
wydatki funduszu pomocy materialnej na stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych (podane w tys.)	63 317,7 zł	65 631,8 zł	71 224,5 zł	75 267,7 zł

Źródło danych – publikacje GUS „Szkoły wyższe i ich finanse” za lata 2010–2013

GUS nie publikuje wydatków funduszu na stypendia specjalne dla doktorantów oraz średnich wysokości tych stypendiów.

Z danych GUS można wygenerować jedynie informacje o ilości doktorantów pobierających stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych.

TABL. 7.3. DOKTORANCI OTRZYMUJĄCY STYPENDIA I ZAPOMOGI

Stan w dniu 30 XI 2013 r.

STUDENTS OF DOCTORAL STUDIES RECEIVING SCHOLARSHIPS AND SUBSISTENCE ALLOWANCES

As of 30 XI 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Doktoranci ^a Students of doctoral studies ^a										
		otrzymujący receiving		niepełnosprawni otrzymujący stypendia the disabled receiving scholarships			otrzymujący stypendia fun- dowane receiving funded scholarships			otrzymują- cy zapo- mogi w XII 2012- -XI 2013 receiving subsist- ence allowances in XII 2012- -XI 2013		
		stypendia socjalne social scholar- ships	stypendia dla naj- lepszych doktorantów scholarships granted by the vice- -chancellor to the best students of doctoral studies	razem total	z tego of which		razem total	z tego of which				
o – ogółem grand total					tylko sty- pendia specjalne dla osób niepełno- sprawnych only special scholarships for the disabled	jednocześnie stypendia specjalne dla osób niepeł- nosprawnych i inne stypendia simultane- ously special scholarships for the disabled and other scholarships				tylko stypendia fun- dowane only funded scholar- ships	jed- nocześnie stypendia fun- dowane i inne stypendia simultane- ously funded and other scholar- ships	
p – publiczne public												
n – niepubliczne non- public												
OGÓŁEM (łącznie z cudzoziemcami) GRAND TOTAL (including foreigners)												
OGÓŁEM	o	2 876	7 680	829	521	308	930	622	308	1 323		
GRAND TOTAL	p	2 609	7 439	747	470	277	867	584	283	1 279		
	n	267	241	82	51	31	63	38	25	44		
W tym doktoranci na studiach stacjonarnych (bez cudzoziemców) Of which students of full-time programmes (excluding foreigners)												
RAZEM	o	2 694	7 174	672	414	258	834	536	298	1 255		
TOTAL	p	2 454	6 965	608	374	234	804	523	281	1 216		
	n	240	209	64	40	24	30	13	17	39		

Uczelnia ma prawo do potwierdzania efektów uczenia się na zasadach określonych w ustawie.

Definicja ustawowa: *potwierdzanie efektów uczenia się to formalny proces weryfikacji posiadanych efektów uczenia się zorganizowanego instytucjonalnie poza systemem studiów oraz uczenia się niezorganizowanego instytucjonalnie, realizowanego w sposób i metodami zwiększającymi zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, nie ma zastosowania do kierunku analytika medyczna/medycyna laboratoryjna.*

Do potwierdzania efektów uczenia się na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia jest uprawniona podstawowa jednostka organizacyjna uczelni (najczęściej Wydział) posiadająca co najmniej pozytywną ocenę programową na tym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, a w przypadku nieprzeprowadzenia oceny na tym kierunku studiów – podstawowa jednostka organizacyjna uczelni posiadająca uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora w zakresie obszaru kształcenia i dziedziny, do których jest przyporządkowany ten kierunek studiów.

Efekty uczenia się potwierdza się w zakresie odpowiadającym efektom kształcenia zawartym w programie kształcenia określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia – prowadzonego w uczelni.

Efektów uczenia się nie potwierdza się na kierunkach studiów, o których mowa w art. 9b (przygotowujące do wykonywania zawodu lekarza, lekarza-dentysty, farmaceuty, pielęgniarki i położnej, analytika medycznego, lekarza weterynarii oraz architekta).

6.2. Konkurs Trzecia misja uczelni.

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój planuje się zorganizować konkurs *Trzecia misja uczelni*.

Celem projektowanego konkursu będzie rozwój oferty uczelni w zakresie realizacji trzeciej misji, jako forum aktywności społecznej np. poprzez programy realizowane przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, przyczyniające się do rozwoju kompetencji kluczowych, odpowiadających potrzebom rynku pracy, gospodarki i społeczeństwa.

Podmiotem realizującym będzie Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Planowana alokacja to € 20 000 000. Terminy ogłoszenia konkursów to IV kw. 2016 r. oraz IV kw. 2018 r.

6.3. Wsparcie niepełnosprawnych studentów i doktorantów – strona nauka.gov.pl.

Na stronie Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego stworzona jest specjalna zakładka dla studentów i doktorantów będących osobami niepełnosprawnymi. Znajdują się tam informacje o

- 1) wsparciu niepełnosprawnych studentów i doktorantów;
- 2) przeznaczeniu przez uczelnie dotacji, w tym czego nie można finansować z dotacji;
- 3) pomocy materialnej dla niepełnosprawnych studentów.

Znajduje się tam również odniesienie do kursu zdalnego dla nauczycieli akademickich, którzy chcą pozyskać wiedzę o nowoczesnych metodach kształcenia studentów z różnorodnymi niepełnosprawnościami – **DARe-Learning**.